

Kateřina Holasová:
Amatérský překlad titulků k francouzským filmům
(Amateur Subtitling od French Films)

Cílem diplomové práce Kateřiny Holasové bylo popsat problematiku pořizování amatérských titulků k francouzským filmům v českém prostředí.

Práce obsahuje všechny předepsané součásti včetně požadovaných příloh, je odpovídajícím způsobem strukturovaná a formálně upravená. Zvolená metodologie rámcově odpovídá potřebám zkoumané problematiky: po teoretickém úvodu následuje analýza provedená na zvoleném korpusu, ta je zakončena závěrečným shrnutím.

Práce mapuje aktuální stav zkoumané problematiky – publikované teoretické práce diplomantka dohledává jak v českém, tak francouzském a anglofonním prostředí. Uvádí i magisterské diplomové práce z ÚTRL i jiných univerzitních pracovišť. Konstatuje nedostatečný stav teoretické reflexe: jakkoli dabing a titulkování filmů již občas figurují mezi náměty teoretických výzkumů a publikací, amatérské prostředí zůstává zatím mimo jejich záběr, ač jde o velmi rozšířený fenomén. Proto se diplomantka rozhodla rozšířit rozsah zkoumaných zdrojů a kontaktovat různé subjekty přímo z praxe: distribuční společnosti, překladatele, amatérské překladatele. Tím její práce získala potřebnou šíři i zajímavý rozměr, a to i přesto, že, jak je v práci okrajově zmíněno, ne vždy bylo úsilí získat informace z praxe korunováno úspěchem.

Teoretická část podrobně popisuje nejprve oficiální prostředí vzniku a tvorby filmových titulků a vysvětluje mj. zákulisí rozhodovacího procesu distribučních firem směřujícího k uvedení filmu v kinech, případně jen distribuci na DVD, a také k volbě dabingu, anebo titulků – jde o důležité momenty, od nichž se odvíjí poptávka filmových fanoušků „alternativního“ prostředí, kteří si z různých důvodů budou filmy legálně i nelegálně stahovat a budou tak vytvářet poptávku po pořízení amatérských titulků.

Dále komentuje specifiku pořizování filmových titulků z pohledu translatologie (a potažmo překladatelské praxe). Již zde se blíže zastavuje u problematiky převádění různých indikátorů autenticity projevu, např. specifických rysů mluveného jazyka – na což bude dále navázáno v analýzách zvoleného korpusu. Podobně důležitým jevem jsou i různé postupy, jak redukovat mluvený projev prezentovaný filmem (a vnímaný divákem i vizuálně, včetně audio kanálu) do mnoha aspekty omezené podoby filmových titulků.

Nedostatečné teoretické zázemí se projevilo například při potřebě popsat českou normu pro tvorbu titulků nejen co do formální podoby, ale zejména opět při převodu substandardních jazykových prvků. Zde se diplomantka musela opřít o vyjádření zkušených překladatelů a dramaturgů z praxe – Jiřího Joska (chybně uváděn jako Josef), Anny Kareninové. Dalším specifikem této práce je pohled na převod reálií – oproti běžně komentované problematice převodu reálií v literárních textech je situace překladu filmových titulků výrazně jiná. Zajímavým momentem, který práce uvádí, je také „domestikace“, někdy doprovázená manipulací, dokonce i cenzurou originálního filmu.

Oddíl práce popisující amatérské pořizování titulků podrobně uvádí jak technické okolnosti (programy, servery, přehled dostupných titulků k vybraným filmům), tak problematiku ne/legálnosti této aktivity. Velmi dobře jsou zde popsány detaily různých „fines“ stahování a uploadování filmů a titulků – důležité je konstatování uvedené v oddílu 4.6, které diplomantka šikovně konfrontuje s vyjádřeními překladatelů z praxe amatérského titulkování. Parametry receptce amatérských titulků nejsou teoreticky definovány, proto diplomantka uvádí jako hlavní zdroj takové reflexe metodiku a žebříčky hodnocení užívané „titulkovými servery“.

V další části práce diplomantka komentuje vlastní analýzu provedenou na vybraném korpusu tvořeném získanou dialogovou listinou k francouzskému filmu *La Haine* (M. Kassowitz, 1995) a třemi verzemi převodu titulků – jednou oficiální a dvěma amatérskými. Takový korpus považujeme za dostatečný pro analýzu, jejíž hypotézy jsou přesně formulovány: analýza si neklade za cíl vystihnout celou problematiku pořizování filmových titulků, zaměřuje se na to, jak bylo možné a jak se jednotlivým překladatelům podařilo převést rysy, jež činí vybraný film specifickým. Mezi tyto prvky patří jazykové aspekty autentického, až dokumentárního zachycení komunity mladých hrdinů snímku z prostředí okrajových pařížských čtvrtí. Kulturní, sociálně identifikační kontext je pro francouzského diváka zřejmý, pro českého však značně vzdálený. K. Holasová tedy postupně zkoumá převod substandardní, či jak uvádí šířeji, nekonvenční francouzštiny, a to především tam, kde jde o převod prostředků navozujících dojem spontánní promluvy (přičemž své názory na příznakovost zvoleného lexika konfrontuje s údaji z citovaných slovníků – analýza tak není subjektivní dojmologií, ale získává rozměr objektivního rozboru), se zvláštním zaměřením na verlan, u něhož se předpokládá nepřeložitelnost. Analýza je završena sondou do převodu reálií. Při hodnocení jednotlivých řešení se neomezuje na hledání chyb, dokáže vyzdvihnout i správná a pěkná řešení, kritizované ekvivalenty v případě potřeby správně doplňuje vlastními návrhy lepších řešení.

V Závěru diplomantka konfrontuje výsledky práce s vyslovenými hypotézami.

Formální nedostatky

Práce má jasnou formální strukturu, je logicky rozdělená do kapitol a podkapitol – dělení sleduje postup bádání.

Orientaci v analýzách napomáhá využití vhodně zvolených a pečlivě dodržených grafických podpůrných prvků (komentované jazykové jevy a výrazy jsou uváděny v uvozovkách, za vhodnou variantu považují menším typem písma uváděné citované úryvky excerpt v analýzách, přičemž originál je pro přehlednost uváděn tučně), za všemi většími oddíly následuje shrnutí problematiky a jsou formulovány dílčí závěry. Pro názornost je uvedena ukázka dialogové listiny, složitější pasáž analýzy převodu „verlanu“ v titulcích je dokumentována vyčerpávajícím přehledem excerpt v tabulce – avšak patřičně popsaným a komentovaným.

Text obsahuje různé dílčí nedostatky a nesrovnalosti, jejich četnost však nepřekračuje tolerovanou mez. Citace z teoretických prací jsou ponechány v originálním znění, avšak uvedeny odpovídajícím shrnutím, i to je krok směrem ke zpřístupnění textu práce širokému okruhu dalších badatelů.

Vedle občas se vyskytujících překlepů (vyznačeno v textu práce) např. nesjednocené uvádění odkazů na bibliografické údaje (např. s. 11, dále v textu práce), výjimečně chybí i odsazení odstavce (s. 16), nesjednocené uvádění indexů k poznámkovému aparátu (s. 17, dále v textu).

Dílčí nesrovnalosti v textu:

- s. 10: „aspekty mluvené řeči“ – přesněji: aspekty zachycení mluvené řeči

- s. 10: „o legálnosti celého jevu stahování a uploadování titulků a filmů“ – přesněji: praxe stahování
- s. 11: Tomaszkiwiczová – není uvedena v Bibliografii
- s. 20: první příklad uvedený pod 4) – komentovaná problematika není graficky vyznačena podtržením
- s. 39: v práci chybí text dotazníku, nejsou přiloženy ani odpovědi, ani celkové vyhodnocení!
- s. 48 Bit Torrent není „systém“, ale protokol, program a společnost. Správně mělo být: „Torrent je odkaz, který používá protokol Bit Torrent. Protokol Bit Torrent zpracovává například stejnojmenný program (Big Torrent), ale i programy jiné“, užití formulace „jedině systém“ je zavádějící
- s. 49 „internet je zcela neohraničené médium [...] musí zřizovatel získat povolení k celosvětovému šíření díla“ – nepřesné, chybné: servery jsou schopné zamezit přístup k obsahu z jiných zemí na základě IP adres – pak stačí řídit se autorskoprávními ustanoveními jedné země, příkladem je USA
- s. 60 Krčmářová – má být Krčmová? Pohorná – má být Podhorná?
- s. transkripce – není vhodnějším termínem kalk?
- s. 70 – konzultantka – mohlo by být upřesněno?

Další náměty k obhajobě:

- s. 29: práce zmiňuje odbornou marketingovou studii prováděnou pro potřeby odhadu způsobu uvedení filmu – zamýšlí se někdy distribuční firmy i nad kvalitou titulků, jejich možným vlivem na přijetí konkrétního filmu diváckou obcí?
- s. 43 – rozvést, proč je právě Československá filmová databáze referenčním zdrojem pro posouzení kvality filmů
- práce nepopisuje práci dramaturga titulků

Diplomová práce Kateřiny Holasové je prací teoreticko-empirického charakteru: teoretická část má potřebný záběr, analýzy jsou provedeny pečlivě, závěry jasně formulovány. Studentka prokázala, že je schopná pracovat s odbornou literaturou a má potřebný přehled ve zvoleném oboru, jehož studium završuje tímto menším badatelským úkolem.

Diplomovou práci Kateřiny Holasové, předloženou k obhajobě pod názvem *Amatérský překlad titulků k francouzským filmům*, doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci známkou **v ý b o r n á**.

Praha, 11.9.2011

PhDr. Jovanka Šotolová